

Vrijdag 8 september 1916 – ochtendeditie

Opheffing vluchtoord Ede.

Naar Het Handelsblad verneemt, is bij het departement van binnenlandse zaken in ernstige overweging het denkbeeld om het Belgische vluchtoord Ede binnenkort op te heffen. De vluchtelingen, die er thans nog vertoeven, een kleine vierduizend, zullen dan worden overgeplaatst naar de vluchtoorden te Nunspeet en te Uden. Deze vluchtoorden zullen daarvoor enige uitbreiding moeten ondergaan, want weliswaar was bij de bouw op een groter aantal vluchtelingen gerekend dan er thans vertoeven, doch de overtollige barakken zijn reeds aan het departement van oorlog afgestaan.

Het ligt in het voornemen het vluchtoord Ede na de opheffing ter beschikking te stellen van het departement van oorlog.

In de Vorwärts komt Friedrich Stampfer, lid van de sociaal-democratische rijksdaggroep, op tegen de uiteenzetting, die Hänisch dezer dagen van het socialistisch oorlogsdoel heeft gegeven. Hetgeen Hänisch over België en Polen heeft gezegd, geeft volstrekt het standpunt van de groep niet weer. Bovendien hult hij zijn uitspraken in zo vage termen, dat men vaak niet weet wat hij wil. Zo bepleit hij tegelijkertijd een uitbreiding der grenzen in het oosten en een onafhankelijk Polen, hetgeen onmogelijk kan samengaan. Als de Duitse grens naar het oosten wordt verschoven is een werkelijk onafhankelijk Polen niet denkbaar. Als de Polen en de andere volksstammen van West-Rusland onafhankelijk worden, kan de Duitse grens niet worden uitgebreid.

Even onbegrijpelijk is de eis van Hänisch over België. Hij wil “wezenlijke waarborgen”, maar slechts “voor zover die verenigbaar zijn met de handhaving van het nationale staatswezen van het

Belgische volk". Nu is slechts een van tweeën mogelijk, zegt Stampfer: of België wordt weer onafhankelijk en dan krijgen we geen wezenlijke waarborgen, of we scheppen ons wezenlijke waarborgen, maar dan ten koste van de onafhankelijkheid van België.

Het gaat niet aan, zegt schrijver verder, frasen als die van Hänisch voor het standpunt der socialistische partij te doen doorgaan. De partij is de zaak van Duitsland van ganser harte toegedaan en is overtuigd, dat die slechts als de zaak der vrijheid kan worden bevorderd. In de vrijheid van het Duitse volk en in de vrijheid der naburige volken ziet zij de wezenlijke waarborgen, zowel voor de handhaving van Duitsland's macht en aanzien. En daarom kant zij zich tegen een streven, dat neerkomt op inperking der vrijheid van vreemde volken. Haar wens is, dat een overwinnend Duitsland vrijheid zal scheppen waar die ontbreekt en elke bestaande vrijheid onaangetast zal laten.

België en Brazilië.

Schollaert, de voorzitter van de Belgische kamer van volksvertegenwoordigers, heeft aan de voorzitters en de leden van het nationale congres van Brazilië de volgende boodschap gezonden:

Mijne heren,

Het goede besluit van uw congres heeft de Belgen, die solidair zijn met de bondgenoten in de strijd om het recht, diep bewogen. Als voorzitter van de kamer van volksvertegenwoordigers heb ik de aangename taak u uit naam van de gekozenen van het Belgische volk de gevoelens uit te spreken, die de historische daad ons inboezemt, waardoor het nationale congres van Brazilië op zo nobel volledige wijze zijn zedelijke instemming heeft willen betuigen met de zaak van het recht, die de onze is.

In de loop van ons onverdiend ongeluk heeft troost ons niet ontbroken.

Na de onbegrensde hulp, die onze machtige bondgenoten ons verschaffen, is de edelmoedige bijstand van onzijdige naties voor ons van hoge waarde geweest. Maar niets gaat ons meer ter harte, dan de instemming, die er betuigd wordt met de rechtvaardigheid van onze zaak.

Zo heeft de bekentenis van de Duitse rijkskanselier, dat de schending van België een onrechtvaardigheid was, aan onze tegenstand nieuwe kracht verleend.

Zo ook hebben wij met vreugde de woorden vernomen, waarmee Z. H. de Paus in zijn consistoriale toespraak van 22 januari 1915, herinnerend aan zijn hoedanigheid van “opperste tolk en wreker van de eeuwige wet”, uitgesproken heeft, dat het niemand geoorloofd is om welke reden ook de rechtvaardigheid te schenden.

Daarom is ons ook een machtige aanmoediging geweest de welsprekende redevoering van uw voortreffelijke rechtsgeleerde en staatsman, de heer Ruy Barbosa, die spoedig volgde op het schone manifest aan België, ondertekend door vele voortreffelijke namen uit Spanje.

Het was ons een hoge voldoening door de heer Ruy Barbosa met evenveel gezag als welsprekendheid te horen verklaren: “Onzijdigheid brengt verplichtingen mee en de onzijdigen moeten niet door onthouding hen belonen, die de aanval van te voren beraamd hebben. Tussen hen, die de wet schenden en hen, die haar in acht nemen is geen onzijdigheid mogelijk. Rechtbanken, openbare mening en geweten zijn niet onzijdig tussen wet en misdaad.”

Onder de volken, die niet aan onze strijd deelnemen, had tot dusver niemand de stem verheven. Het komt aan de verkozenen van uw grote republiek toe het eerst, onder de naties, door het getuigenis van een geheel volk, de rechtschapenheid van België en de misdaad van zijn vijanden uit te spreken.

Geen daad kon ons meer verheugen. Zij siert u nog meer dan zij ons verheugt.

Voorgelicht door een vergevorderde wetenschap, evenzeer als door een rechtschapen geweten, hebt ge de rechtvaardigheid onderkend. Het oordeel, dat ge uitgesproken hebt, is verheven door helderheid en moed. Zij, die hebben durven zeggen, dat noodwendigheid geen wet kent, hebt ge met kracht getoond, dat de wet de onverbreeklijkste van alle noodwendigheden in het leven roept. Ik brand van verlangen u onze bewondering en onze dankbaarheid uit te spreken. Om u daarvan de boodschap te brengen, heb ik twee van mijn achtbare collega's, de heren Melot en Buysse, aangewezen, die, de oceaan overstekend, u, van man tot man, met onze gelukwensen, de dank zullen kunnen overbrengen, die wij u verschuldigd zijn voor de vreugde, die gij het Belgische volk geschonken hebt.

Dat volk heeft alles van zijn oude erfenis verloren. Zijn schatten zijn verstrooid, zijn bloed vloeit uit duizend wonden. Zijn vrijheid – het kostbaarste van zijn bezittingen – is in ketens geslagen en wordt met voeten getreden. Het hart van België, verbitterd door onrechtvaardigheid, heeft in uw nobele daad een diepe troost gevonden. Zijn recht erkennend, hebt ge tussen België en uzelf een ideale broederschap geschonken, waarvan het u de bewijzen zal weten te schenken, nadat het door de toekomstige overwinning hersteld en gewroken zal zijn.

Ik ben er zeker van, dat ik U deze dingen kan zeggen, niet slechts uit naam van mijn collega's uit de kamer, maar uit naam van het gehele Belgische volk.

Uit naam van het volk in ballingschap, dat met vurig verlangen uitziet naar de dag, waarop het zijn, misschien verwoeste, haardsteden terugziet,

Uit naam van het verdrukte volk, dat in een schuw stilzwijgen het gewicht van de knechtschap draagt,

Uit naam van het volk, dat strijdt en dat er zich onder leiding van zijn koning op toelegt, de grond van zijn vadersen te heroveren,

Uit naam van België, hulde en dank aan Brazilië.

Was getekend : De voorzitter van de Belgische kamer van volksvertegenwoordigers: Schollaert.

Nieuwe verordeningen in bezet België:

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

In aansluiting op de verordening, welke het gebruik van room kwam beperken, is nu een besluit afgekondigd, dat het voederen van ongeroomde melk aan dieren verbiedt; deze mag alleen gegeven worden aan kalveren, die niet meer dan veertien dagen oud zijn.

Maximumprijzen werden vastgesteld voor suiker, melasse en suikerbietenstroop; zij zijn, per 100 kilo, voor ruwe suiker 55 F, voor gekristalliseerde 62 F, voor klontjessuiker 72 F. Evenals elke maand werden ook nu weer, om in te gaan op 15 september, hoogste prijzen voor zemelen, koren en brood vastgesteld; de broodprijs is van 45 op 46 centiemen per kilo verhoogd.

Tenslotte zijn de heersende bepalingen omtrent het verbod van betalen aan de onderdanen van vijandelijke staten op Roemeniërs uitgebreid; op hen is ook de verordening betreffende het vermogen van onderdanen van vijandelijke staten toepasselijk verklaard.

Vrijdag 8 september 1916 – avondeditie

Vervalste Engelse bladen. - Van Engelse zijde.

Londen, 8 september. De Duitse pers heeft een nieuwe fabel voor het Duitse volk uitgevonden. Volgens haar zouden de Engelse dagbladen twee verschillende edities hebben, de ene voor het Engelse publiek bestemd, de andere vol leugens bestemd om de onzijdigen zand in de ogen te strooien. Het is interessant te vernemen, dat de Duitsers, die dit zomaar verzinnen, want zij begrijpen, dat de onzijdigen glimlachen wanneer ze fantastische verhalen lezen, zelf Engelse bladen vervalsen, die in hun handen komen. Mensen, die uit Brussel teruggekeerd zijn, delen namelijk mede, dat de Duitsers uit de Londense bladen de berichten wegnemen, die zij ongunstig achten en deze vervangen door berichten van hun gading, d.w.z. dat de Duitsers in België vervalste edities van Engelse bladen uitgeven.

Uit België.

Men meldt ons:

In de kring van Luik en omstreken wonen ongeveer 1000 Nederlandse gezinnen.

Deze Nederlanders hebben nu een vereniging gesticht onder de naam Samenwerking en onder erevoorzitterschap van de Nederlandse consul te Luik, de heer Ondenne, welke ten doel heeft

het tekort aan levensmiddelen aan te vullen. Een deputatie van deze vereniging is op audiëntie geweest bij de gouverneur-generaal von Bissing te Brussel en is daar gunstig ontvangen.

Er werd verlof gegeven om maandelijks 10 kg levensmiddelen per gezin in België in te voeren, uitgezonderd zeep.

De afgevaardigden hebben toen passen gekregen en hebben zich in Den Haag gewend tot het Bureau van Uitvoer daar, waar zij wel geen beslist afwijzend antwoord ontvangen hebben, doch waar hen de raad werd gegeven zich tot de minister van financiën te wenden.

Dit nu is bij rekest gedaan en met verlangen wordt uitgezien naar een gunstige beslissing, in het belang van de Nederlandse onderdanen in België, die het er door de economische toestand en de duurte en schaarste der levensmiddelen hard te verduren hebben.

Wij lezen in Vrij België:

In "Smoller's Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft" (1916, eerste uitgave) berekent Prof. Karl Ballod, de bekende statisticus, de hoeveelheid levensmiddelen, die de Duitse legers in de bezette gebieden hebben gevonden. Voor België en Noord-Frankrijk geeft hij aan 438 miljoen kg vlees, 657 miljoen kg aardappelen, 673 miljoen brood, 35 miljoen kg boter, wat 4 procent van het vleesgebruik en 6 procent van het broodgebruik in Duitsland uitmaakt. Daarenboven haalde Duitsland bij de aanvang van de oorlog uit België ruim 400.000 ton meel en ten minste 1 miljoen ton andere levensmiddelen. Is het te verwonderen, dat de Belgische bevolking thans van honger zou omkomen, indien uit Nederland en Amerika niet voortdurend levensmiddelen werden ingevoerd?

In Vrij België wordt verslag gegeven van de aankomst der Belgische kinderen te Vlissingen. Wij lezen daarin o.m. het volgende:

Ik sprak ook een kindje van Sint-Gillis. En het was juist bezig me, in zijn pittoresk Brussels, in te lichten over het zwarte brood thuis, toen een dame zich hulpvaardig tot mij richtte:

Adressez-vous donc en français à cet enfant-là, monsieur! Il ne vous comprend pas.

Pardon, madame! Il me comprend parfaitement ... On parle encore un peu le flamand en Belgique, je vous assure.

Oh! si peu, monsieur; presque pas! croyez-moi!

Die dame was zeker te goeder trouw: haar goedig uiterlijk en de eenvoud van heel haar persoon bewezen het mij. En zelfs, was zij het niet geweest, ik zou niet gewaagd hebben haar tegen te spreken, want heel het toneeltje rondom ons: alles, alles gebeurde er in het Frans – bewees dat die dame gelijk had ...

Ik vind het treurig dat telkens en telkens weer vergeten wordt dat het Vlaamse volk ook deel uitmaakt van het vaderland waarvoor onze jongens sterven.

Over de grens gekomen.

Donderdagnacht zijn er bij Overslag weer acht Duitse soldaten in burgerkleding de grens overgekomen. Naar het schijnt beschouwt men van Duitse zijde het vrij Belgisch gebied daar als een gemakkelijke brug voor desertie en zijn er maatregelen te verwachten, die ook weer geen pretje zullen zijn voor de bewoners.

Kunst te Leuven (KVdW).

Brussel, 30 augustus.

Beeld u niet in, bid ik u, hier een beschrijving te zullen lezen van de toestand te, en het uitzicht van de stad Leuven, ruim twee jaar na de bekende gebeurtenissen. Wel zou zulke beschrijving de moeite lonen; ik zal er mij echter van onthouden, omdat ik weet dat de moeite vergeefs zou zijn, in deze zin dat zij, als ongewenst, u niet bereiken zou. Nog meer dan het “in twijfel, onthoud u”, geldt “onthoud u bij zekerheid”, en aldus zult gij van mij niet vernemen, hoe Leuven er tegenwoordig uitziet.

Zelfs wat er zoal te Leuven gebeurt, zal ik u niet mededelen. Behalve dan op dat ene gebied: de kunst. Het is mij telkens een verrassing hoe, in de hachelijkste omstandigheden, na de ergste slagen, de behoefte aan schoonheid bij mijn volk door alle leed heen breekt, - schoonheid die afleiding brengt, die over de teistering heenvoert en de levenszin wakker houdt. Ik ben de eerste geweest om de lichtzinnigheid te laken, waarmee het eigenlijke volk, in de angstigste uren, naar de talloze bioscopen liep - hun schoonheid! - en er het geld der liefdadigheid verteerde. Nu echter, na twee jaar, vraag ik mij af of de cinema niet het oproer heeft afgewend, het leven niet draaglijker heeft gemaakt, de toekomst niet gevrijwaard heeft. Meer ontwikkelden, hoe ook weigerig in de aanvang en zelfs met een gevoel van schroom en schaamte, zijn weer kunsttentoonstellingen en concerten, en zelfs de schouwburgen, die talrijker dan in vreedstijd zijn, gaan bezoeken: zij hebben er ondervonden hoe wij buiten kunst niet kunnen; de meest sceptisch aangelegden, die de artiesten zelf zijn, gingen de sociale rol der kunst inzien en begrijpen; de schroom keerde in een gevoel van dankbaarheid.

Een Leuvens kunstenaar heeft begrepen wat een tentoonstelling thans voor zijne diepbeproeft stad kon betekenen. Niet alleen in opzicht van esthetisch genot, maar ook wat liefdadigheid en praktisch nut betreft. De kunstschilder, Alfred Delaunois, bij ons hoog aangeschreven als een zeer nobel artiest, één der zeldzamen die naar

hoger dan materiële uitdrukking streven, vergeestelijking zoeken zonder daarom ooit literair te worden, tot de innige grond der zaken doordringen zonder naar symbolisme of andere occultisme te streven; - de zeer veelzijdige Alfred Delaunois, wiens gemakkelijker steeds bezielt wordt door de adel van zijn gevoel, ook in de arabesque der lijn en de verzadigde fijnheid der kleur; - Alfred Delaunois heeft, waar het gold, eerst een zeer behoeftige bevolking ter hulp te komen, daarna veel dat vernietigd was weer op te bouwen, eindelijk wat leven te schenken aan zijn stad door er vreemdelingen heen te lokken, - heeft, zeg ik, een comité "Art et Charité" samengebracht, dat in een zeer compositieve tentoonstelling alles wist samen te brengen dat tot welslagen van het drievoudig doel kon samenwerken.

Die expositie is - eerste verrassing, - ondergebracht in het pas herstelde Geertruidaklooster; de bouwmeester, die de restauratie op zich nam, kanunnik Thierry, gaf blijk van een goede smaak en van een kiesheid die vele van zijn ambtgenoten missen. Schroomvallig werd bewaard wat kon, viel het ook buiten de stijl van het gehele; is sommig nieuw beeldhouwwerk er uit den boze, het bijgekomen bouwwerk, daar waar herstelling niet volstond, is kieskeurig aangebracht zonder dat het naast het oude stoort. Zodat dit klooster een fraaie reconstructie werd, naast een keurige restauratie: dat de bijzonder mooie toren der Geertruidakerk, die er naast staat en onder de schoonste is in dit land, er niets bij verliest, en er zelfs, op de binnenplaats bv. van het klooster, aan stevig slank uitzicht bij te winnen schijnt, is voor de restaurateur een niet geringe eer.

In dat lokaal nu heeft Delaunois een tentoonstelling van kunstwerken weten bijeen te brengen, waar de eerste merkwaardigheid van is, dat schilders en beeldhouwers hun werk in volle eigendom aan het comité, als geschenk voor een tombola, afstonden, - tombola die natuurlijk de behoeftigen ten goede moet komen. Dient het gezegd

dat de kunstenaars het werk gaven, waar zij zelf het meest van hielden? - Zeker, ook hier is heel wat geliefhebber, dat men vanwege de goede bedoeling een plaats moest gunnen naast eersterangs werken. Dat echter die eersterangs werken er zijn, is, voor bezoekers als voor armen, hoofdzaak. Daar hebt ge dan, in de eerste plaats te noemen, een heerlijk innige tekening van de grijze Xavier Mellery, een symbolische voorstelling van Leuven onder de gedaante van een Brabantse boerin, in de rouwkapmantel, tegenover de juwelierige stadhuistoren: Jakob Smits heeft er één van zijn allerschoonste doeken; een kruisberg vol dramatiek en oneindig wee; de oude Charles Hermans toont er eeuwig jong schilderwerk; de diepe Donnay een synthetisch Ardennenlandschap van diep bewogen gevoel. Alfred Delaunois, stond, behalve één van zijn schone landschappen, een reeks etsen af van Belgische kunstenaars die voor het ogenblik in den vreemde verblijven: een zeer goede De Bruycker, een waarlijk wonderbare Van Rysselberghe; Ciamberlani schonk een nobel decoratief doek; onder de beeldhouwers trekt vooral Jules Lagae door een zeer eigenaardig werkje aan. Nog velen zou ik er moeten noemen: Léon Frédéric, de betreurde Georges Lemmen, Armand Rassenfosse, Eugène Laermans, Auguste Oleffe, - iedereen eigenlijk die hier naam heeft verworven of roem draagt. Ik wil sluiten met de vermelding van twee jonge talenten, hiervoor geheel onbekend, en wiens naam wij zeker voor de toekomst moeten onthouden: Louis Broka die, nog onder de invloed van een Degouves de Nuncques en een Le Sidaner, getuigenis van teer kleurgevoel aflegt, en Yvonne Missoul, een nog zeer jong meisje, naar ik verneem, van dewelke een fantastisch stilleven bijzonder de aandacht boeit.

Het nuttige in dit expositie-complex wordt vooral door de tentoonstellingen van architectuur opgeleverd. Ge weet hoeveel in België, zo in steden als op het land, weer dient opgetrokken: menigmaal schreef ik u daarover, en ik zal het nog wel meer moeten

doen. Als voorbereiding daartoe helpen de verschillende afdelingen van deze architectuurtentoonstelling. Stadsarchitectuur dan eerst, waar de bezoekers met foto's getoond wordt wat de moderne bouwkunst in België aan schoonheid heeft gepresteerd: middel misschien tot voorkomen van toekomstige wanstaltigheid. Aan deze afdeling is, zoals vanzelf spreekt, een bijzondere Leuvense tentoonstelling toegevoegd, retrospectief en actueel. We leren er, met oude platen en schilderijen, het voormalige Leuven kennen; een reeks reproducties naar werken van Delaunois toont ons de vergeestelijkte schoonheid van Leuven vlak vóór de oorlog. Oude plattegronden kunnen bij heropbouw misschien helpen tot vaststelling van nieuwe rooilijnen. Intussen ontbreekt het geenszins aan nieuwe ontwerpen van Leuven's stedenschoon van morgen. Een andere afdeling houdt zich met architectuur op het platteland bezig: een ruime documentatie stelt lokalen en gewestelijke stijl vast, waar enkele geslaagde maquettes blijkbaar op geïnspireerd zijn, zoals naar algemeen oordeel behoort; nog nuttiger misschien zijn de foto's die tonen, hoe men niet moet bouwen: afschuwelijkheden uit de laatste vijftig jaar, gelijk men ze helaas maar al te dikwijls in onze dorpen aantreft, en - die de oorlog heeft weten te sparen. Een derde afdeling van deze bouwkundige expositie is aan tuinaanleg gewijd; zij gaat vergezeld van praktische demonstraties in de tuin van het Geertruidaklooster; kunstenaars hebben zich verder beijverd te tonen hoe de meest gewone bloem een binnenhuis, en zelfs het schamelste, sieren kan: een niet onnodig voorbeeld in deze tijd dat men, vooral in kleine steden, niet veel uitgaat (daar heeft Leuven mij grondig van overtuigd!) En eindelijk is daar de afdeling voor werkmanswoningen: men heeft een wedstrijd ingericht voor typische plattegronden; men toont wat in het vak reeds is gepresteerd; ook hier zal niemand het nut van over het hoofd zien ...

Enige maanden geleden schreef ik u onder mijn "oorlogsmemoranda", dat de omstandigheden ook in België nieuwe industrieën hadden opgewekt, zij het dan ook, en gelukkig, vreedzame. Daaronder is de Belgische pop, door gravin de Mérode in het leven geroepen, door de vereniging "Romdéo" in het leven gehouden. In grote uitstalkasten zien wij boerenbruiloften en Alpijnse, gestoffeerde landschappen, binnenhuizen, en wat dies meer, waar de Belgische poppen met hun felblauwe ogen - hun bijzonder kenmerk, - en hun blakend goed humeur de overwegende rol in spelen.

Deze poppen zijn hier echter niet de aandoenlijkste: op dezelfde etage zijn de voortbrengselen uitgestald van het werk "Le Jouet Belge", waar mevrouw Franchomme de leiding van heeft. Het is zeer eenvoudig, maar doorgaans smaakvol speelgoed, door artiesten ontworpen en uitgevoerd door verminkte Belgische soldaten: vouwmessen op het heft van dewelke heel ons dapper leger defileert; uitgezaagde ganzen en konijntjes die allergrappigst zijn; speldendozen die Vlaamse boerenhuisjes voorstellen. Er is een Vlaams dorp aan zee, dat wij niet kunnen aanzien zonder dat ons hart feller gaat kloppen: de bakstenen toren der kerk van Lissewege, dat machtige wonder, waarvan het lot ons helaas onbekend is, omringd van vissershutten, met als achtergrond de verwrongen bomen der wegen die het land voeren naar zee. Onschuldig, maar schoon is het hier afgebeeld, en ... wij weten niet wat daar nog van overblijft, van dat grootse en beminde en lange jaren vertrouwde; want - daar is het oorlog, thans. Aan die oorlog hebben zij onder het werk gedacht, zij die hem hebben meegemaakt en waar zij verminkt uit terug zijn gekomen, onze arme soldaatjes die dit dorpje hebben gesneden en samengebracht en gekleurd, naïef en zorgvol: is het daarom dat uit dit schamel speelgoed zooveel innigheid uitgaat, die ons boeit en

nadenkend maakt? - Dat speelgoed blijft van de oorlog zeker een der schoonste souvenirs, ook, het dient herhaald, esthetisch ...

En nu zou ik u over nog iets van deze tentoonstelling, deze zeer geslaagde tentoonstelling waar al heel wat belangrijke concerten plaats hadden en voorlezingen gehouden werden, moeten vertellen: over Gobelinweefsels, nl., en vooral over allermerkwaardigste muurschilderingen, die Kanunnik Thierry te verzamelen wist. Maar die zijn een afzonderlijke brief ruimschoots waard. Die schrijf ik u één dezer dagen.

De Belgische kinderen naar Nederland.

Het was een onvergetelijk moment zaterdag jl. de trein van Essen te Roosendaal te zien binnenlopen. Ongeveer 700 kleine kinderen stapten uit en werden, in de ware zin van het woord, door een comité, gevormd uit dames en heren, met open armen ontvangen.

Op een paar plaatsen in België hadden de lokale dokters, uit de arbeidersklassen, en uit die der minst bedeelden, kinderen gekozen, die het allereerst in aanmerking kwamen om beter gevoed en verzorgd te worden. Het consigne luidde "geen bevoorrechting, maar slechts die naar Holland te sturen, waarvan het ergste kon gevreesd worden".

Toen de trein stil hield en de kleinen, die te verzwakt en te vermoeid waren om te lopen, op de armen der Nederlandse Rode Kruissoldaten werden gedragen, voelden alle aanwezigen de weldaad en het geluk, dat er naast al die landen van oorlog, ellende en armoede nog een land is, waar al die kleintjes goed verzorgd kunnen worden, beter voedsel kunnen krijgen en zodoende meer van kommer en ellende gespaard zullen blijven.

Diep werden alle aanwezigen getroffen toen zij België's toekomstige generatie zo weggekijnd, verslapt en onvoldoende gevoed zagen uitstappen. Oppervlakkig gezien zou men zeggen, dat die kleinen er goed uitzagen, maar men behoefde ze slechts een voor een goed in de oogjes te bekijken om tot de overtuiging te komen hoe zwak en slapjes de blik was, die daaruit sprak, en hoe noodzakelijk het is, dat hier wordt ingegrepen, om erger te voorkomen.

Het is de hoogste tijd, dat de Belgen, die thans elders vertoeven, eens doordrongen worden van deze grote nationale ramp. Wordt er wel voldoende begrepen dat hier een toekomstige generatie op het spel staat. Hoe kan men verlangen, dat deze generatie, die gebrekkig gevoed wordt, ontbering aan versterkende middelen en goede verzorging heeft, later een krachtig en sterk geslacht gaat worden.

Men heeft slechts die bleke, tengere kindertjes aan te zien om zich af te vragen hoe het in Godsnaam mogelijk zou zijn, dat daaruit krachtige en sterke mannen en vrouwen kunnen ontstaan.

Alleen te Luik reeds zijn tweeduizend kleinen ingeschreven, die zonder uitstel in aanmerking komen. De gezondheidstoestand van die paar duizend is zo zwak en achterlijk, dat het niet alleen gebiedend is, maar het onverantwoordelijk zou zijn, wanneer niet de hand van caritas wordt toegereikt om al die ellende en kommer te helpen lenigen.

Het is een ontzettend groot werk dat verricht moet worden, maar het is machtig mooi werk. Iedere Belg en iedereen met een warm kloppend hard, moet er aan meedoen. De goedbedeelden door het offeren van geld, anderen door het zenden van voorwerpen. Het geldt hier niet alleen voeding voor al die kleinen, maar de een heeft versleten schoentjes, de andere een kapot jurkje, de kleinen moeten beziggehouden worden met prentenboeken en speelgoed. Een

moederhart voelt zo goed wat er nodig is om al die kleinen niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk op te beuren.

Ik herhaal nogmaals, het is een ontzettend zwaar werk, dat ondernomen is geworden, maar wanneer allen er aan meewerken, dan wordt de taak zo weer verlicht.

Het eerste groepje kinderen dat als een soort proefneming in Holland gekomen is, overtreft ieders verwachting. De resultaten zijn schitterend. In korte tijd namen de kleintjes 3, 4 à 5 kg toe. Het uiterlijk, zowel als de fletse blik in de ogen, zijn aanmerkelijk verbeterd. Veel gezelligheid, afleiding en verse lucht zijn ook hoofdfactoren, die met de voeding de kleintjes in 5, 6 à 8 weken opgebeurd, gezond en fris naar de ouderlijke woning terug kunnen doen gaan.

Er blijft ons nog een aangename plicht te vervullen, die wij toch onder de indruk van dit alles niet mogen vergeten. Daarom moet ik u nog even terugvoeren naar de zaterdagochtend te Roosendaal.

Alle eer voor de goede verzorging die de kleintjes op het station gehad hebben, komt toe aan het Rode Kruis en het Steuncomité te Roosendaal.

Lange tafels met banken (u kunt begrijpen, voor 700 kinderen, wat een werk), goed opgedekt met soep, een balletje vlees en versnaperingen, stonden klaar. Daar de kinderen genummerd waren, vond ieder kind zijn plaats aangewezen. Vriendelijke dames- en meisjeshanden waren die kleine dreumesjes behulpzaam bij het eten.

De goede soep en de frisse lucht op het station verkwikten de kleintjes spoedig. Ze waren zo moe. Velen moesten reeds om twee uur 's nachts in de trein stappen en het was 10 u 30 toen hij te

Roosendaal aankwam. Voor enkelen, juist zij die heel slapjes en zwakjes waren, was de reis te lang geweest: zij moesten verpleging vinden te Roosendaal. Zij werden dan ook naar het hospitaal gebracht.

Zowel te Essen als te Roosendaal werd van de Duitse en Nederlandse autoriteiten de meeste medewerking ondervonden.

Het is dan ook moeilijk, om zo losweg neergeschreven een uiting van dankbaarheid te geven aan allen, die met zoveel warmte en goedheid onze kleine Belgische kindertjes ontvangen hebben, vooral van de zijde van het Hollandse publiek. Aan verschillende stations was dit waar te nemen. Aardig was het, toen die kleintjes, met eigen ingeving, zonder dat iemand ze aanspoorde “Vive la Hollande!” riepen.

Belgen, laten wij vooral later, na afloop van de oorlog, dit alles niet vergeten. De Hollanders zijn op liefdadig gebied voor ons, Belgen, buitengewoon nobel geweest. Laten vooral toch enkele daden, die door sommigen tegen ons verricht zijn, dit alles niet uit het oog doen verliezen. Nu terug hebben de Hollanders getoond, in de ellende en kommer met ons mee te voelen. En u zal eens zien hoe deze oproep velen zal aansporen met een milde, weldadige hand kleinigheden voor onze kindertjes te sturen.

Een dankbaar hart moet door ons voor de heer Van Vollenhoven, Nederlands waarnemend gezant te Brussel, gedragen worden. Aan zijn bemoeiingen bij de Duitse autoriteiten is het te danken, dat deze kleinen nu hier zijn.

Op het station was mevrouw van Vollenhoven, moeder van de heer van Vollenhoven, aanwezig. Het moet dat moederhart wel goed gedaan hebben om met trots neer te kunnen zien op het werk, door

haar zoon verricht. Wij hopen dan ook, steeds op de steun en de medewerking van de heer van Vollenhoven te mogen blijven rekenen.

De directie der Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, alsmede de stationschefs te Roosendaal en het personeel van de H. IJ. S. M., alsmede de militaire autoriteiten te Roosendaal, ook aan die allen, een woord van dank, met bijvoeging van een verzoek, om bij volgende gelegenheden op een even grote hulp te mogen blijven rekenen.

Als last but not least dokter Deckers te Eindhoven. Door zijn toedoen mochten al de kleintjes, die Eindhoven passeerden, druiven, chocolade en verdere lekkernijen verkrijgen.

Mocht er iemand door ons vergeten zijn, laat hem dan in mijn slotwoord samengevat worden, waarin ik allen, namens het Belgische Kindercomité, dank zeg voor alles wat er verricht is en dat Comité warm bij volgende gelegenheden aanbevelen.

J. De Bueger,
"Belgisch Kindercomité",
76b, Oude Scheveningse Weg, Den Haag